

Remissvar från Svensk Form på Betänkande (SOU 2009:16) Grundanalys, Förnyelseprogram och Kulturpolitikens arkitektur av Kulturutredningen.

SAMMANFATTNING:

Svensk Form koncentrerar yttrandet på de avsnitt som berör form och design. Vi avvisar bestämt förslaget om inrättandet av en ny myndighet inom sfären för frågor om samtid, historia och livsmiljö. Vi ställer oss positiva till samverkan, men ifrågasätter behovet av e sammanslagningar som presenteras och som saknar bärande argumentation. Vi vill framhålla styrkan och flexibiliteten hos mindre organisationer med bibehållen särart, som närmare kan följa den snabba samhällsutvecklingen till gagn för mångfalden och medborgarperspektivet. Kvalitetsbegreppet bör återinföras i de kulturpolitiska målen.

ALLMÄNNA IAKTTAGELSER

Det är lätt att skriva under på behovet av förnyelse inom det vitt omfattande kulturpolitiska området. Initiativet att sätta igång en Kulturutredning var därför välkommet. Att den kulturpolitiska överblicken och strategin är svärmanövrerad med mängden av verksamma myndigheter och organisationer inom Kulturdepartementets fögderi är också förståeligt, liksom att utredarna därför koncentrerat sig på en omfattande administrativ omstrukturering. Tyvärr har det skett på bekostnad av en innehållslig förnyelse. Omfattningen på ca 900 sidor gör det dock omöjligt att i egenskap av vad utredningen kallar "andra verksamheter som helt eller huvudsakligen sysslar med egen kulturell produktion" ge ett genomarbetat remissvar på utredningens samtliga delar. Svensk Form koncentrerar därför sitt svar till de delar som innefattar form och design.

KVALITETSBEGREPPET BÖR ÅTERINFÖRAS I DE KULTURPOLITISKA MÅLEN

Svensk Form delar uppfattningen att kulturpolitiken har behov av, men inte tillräckligt tillgång till, underlag, analyser, utvärderingar och perspektivstudier för beslut om inriktning. Svensk Form saknar däremot kvalitetsbegreppet i de övergripande kulturpolitiska målen. Även om begreppsdefinitionen och uppfattningen av kvalitet varierar är det vår bestämda uppfattning att diskussion om just detta är väsentlig för respektive områdes utveckling. Även ett mål som är svårt att mäta och utvärdera kan vara högst relevant. Som exempelvis behovet av att kunna värdera den omätbara kvaliteten inom offentlig upphandling för möbler och inredning. Något som bl.a har behandlats ingående av rådet för arkitektur, form och design.

FORM OCH DESIGNFRÅGORNAS ROLL I KULTURPOLITIKEN

Form-och designområdet står med ett ben i kulturen och ett i näringslivet. Det är områdets styrka och samtidigt en ständig kommunikativ utmaning. Design omfattar dessutom både produkter, tjänster och miljöer. Bredden bör visas, kommenteras och debatteras i dialog med alla aktörer som tillsammans ansvarar för områdets utveckling: designer, företag, konsumenter och brukare, inköpare m.fl. I utredningen konstateras att området arkitektur, form och design är ett relativt nytt kulturpolitiskt ansvar sedan 10 år, då Riksdagen beslutade om sex mål för den statliga politiken på området. Fältet är brett och relaterar till många andra områden. I dag finns ingen svensk officell designpolicy, till skillnad mot flera andra europeiska länder, något som skulle kunna förtydliga ansvarsområden och aktörer. Designområdet saknar naturlig officiell hemvist. I utredningens beskrivning av sfären för samtid, historia och livsmiljö framförs att man önskar stärka bredden och engagemanget i frågor om gestaltning av vår livsmiljö. Kulturpolitiken ska göras till en angelägenhet för medborgaren i ett bredare och mer vardagsnära perspektiv än tidigare. Svensk Form delar denna önskan, men har svårt att följa de vidare resonemangen om en ny myndighet. Vi ifrågasätter därför förslaget utifrån följande synpunkter.

DAGSLÄGET FÖR SVENSK FORM, ARKITEKTURMUSEET OCH MÖTESPLATSEN FÖR FORM OCH DESIGN

2008 var en omvälvande år för Svensk Form. Under våren lanserades en rapport från Rådet för Arkitektur, form och design angående hur ett permanentande av Rådets uppdrag och funktion skulle kunna ske. Enligt förslaget skulle det mötesplatsuppdrag som Svensk Form innehaft successivt flyttas till Arkitekturmuseet, varpå myndighetens ansvar skulle breddas till att även omfatta form och design. Svensk Form delade Rådets analys att detta skulle vara en möjlighet för området att få en starkare, publik arena, en kraftfull mötesplats för frågor om både arkitektur, form och design. Svensk Form beslöt därför att stödja Rådets förslag som helhet, trots att överflyttandet av uppdrag och bidrag till Arkitekturmuseet

resulterade i starkt minskande intäkter och endast en tredjedel av personalstyrkan kvar. Ett svårt och långt ifrån självklart beslut.

Rådets förslag antogs i den version som presenterades i regeringens budgetproposition för 2009 och som fastställdes av riksdagen i december 2008. Arkitekturmuseet har nu börjat anpassa verksamheten till det nya uppdrag som gäller från den 1 januari 2009 och dialog förs med Svensk Form om en strategi för övertagandet av mötesplatsuppdraget som helhet 2010. Det är därför mycket beklagligt, att det bara två månader efter riksdagsbeslutet kommer ett nytt inspel om omorganisation som innefattar Arkitekturmuseet och form-och designområdet.

SVAGT UNDERBYGGD ARGUMENTATION FÖR EN NY MYNDIGHET

I avsnittet 16, om en sfär för frågor om samtid, historia och livsmiljö återfinns förslaget om en ny myndighet omfattande Riksantikvarieämbetet, Riksställningar, Nämnden för hemslöjdsfrågor, Statens Konstråd och Arkitekturmuseet. När man läser motiven för sammanslagningen och vilka problem i förhållande till dagsläget som förslaget är tänkt att lösa, har vi helt enkelt svårt att följa resonemanget. Varför behövs denna nya myndighet? Är det endast en administrativ åtgärd? Myndigheter som Riksställningar, Statens Konstråd och Arkitekturmuseet ska delvis ges en annan inriktning, men det står inte vilken. Det framgår inte av texten hur förslaget ska kunna bidra till en större tydlighet eller mångfald i ett medborgarperspektiv. Dessutom föreslår utredningen en ny organisationskommitté för att förbereda sammanslagningen. På så pass lösliga grunder som förslaget presenterats, torde en ny utredningsomgång erfordras, vilket vore olyckligt i ett skede då flera av aktörerna just genomgått vittgående omorganisationer. Vi behandlar främst Arkitekturmuseet här. Mot bakgrund av den tid som redan lags på utredning och rapport framstår det som stort resursslöseri.

ALLMÄNHETENS BEHOV AV EN TYDLIG PUBLIK ARENA I STOCKHOLM

Avsnittet om praktiska konsekvenser för Arkitekturmuseet inleds med orden "De lokalytor och medel som finns för utställningsverksamhet bör nyttjas på delvis annat sätt. Resurserna bör vara möjliga att använda i samverkan med de resurser som kommer att finnas vid den samlade myndigheten" Vad betyder det? En formulering som väcker oro. Ska de medel, som nu till ett högt pris och smärtsamma konsekvenser överförs från Svensk Form till Arkitekturmuseet styras om i annan riktning? Det är inte seriöst. Nu behövs istället arbetsro utifrån nya förutsättningar och uppdrag som redan är beslutade för arkitektur, form och design. Det handlar inte om bekvämlighet, utan just om medborgarperspektivet, om allmänhetens intresse av att svensk arkitektur, form och design, i Stockholm får en fast förankring. Endast så skapas förutsättningar för en effektiv, utåtriktad programverksamhet som kan skapa engagemang och kunskap om vår gemensamma miljö. Svensk Form har upprepade gånger framhållit betydelsen av utställningsmediet för publiken.

SAMMANSLAGNING ELLER SAMVERKAN

Sammanslagningar frigör inte nödvändigtvis resurser till verksamhet eller bidrar till effektivisering. Med takten i dagens samhällsutveckling, inte minst inom teknologi och kommunikation, är en snabb förändringsförmåga en fördel. Därför behövs en mångfald av mindre organisationer med egen särart, som kan ligga med örat mot rälsen och bidra till ett brett och framsynt kulturliv. Vi vet av egen erfarenhet hur vi som liten förening kunnat arbeta flexibelt och snabbfotat och fångat samtidens behov. Däremot tror vi på samverkan och stödjer Kulturutredningens uppfattning om att samverkan med myndigheter och institutioner emellan behövs, liksom att samspel med andra politikområden är önskvärt, speciellt då form-och designområdet är tvärsektorielt och berör alla departement.

Avslutningsvis kan vi bara konstatera att betänkandet ger fler frågor än svar för vår räkning. Dessutom väcker det farhågor om att den efterlängta förstärkta arenan för arkitektur, form och design inte kommer att byggas upp som förväntat. Därför protesterar vi mot betänkandets förslag.

Stockholm i maj 2009

Ewa Kumlin, VD Svensk Form